

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА
НАТИВНОГО ВОСКУ ДЛЯ ФАРМАЦІЇ ТА КОСМЕТИКИ**
П'ясківський В. М., Вербельчук Т. В., Вербельчук С. П.
*Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир, Україна*
e-mail: ver-ba555@ukr.net

Віск є надзвичайно стійким продуктом. Його якостей не змінюють ні час, ні світло, ні вологість. Технологічні процеси добування воску поділяють: на пасічні; та більш глибокі – заводські (виробничі). Ми розглядаємо перші.

Технологія воску основана на термічній переробці воскосировини сухим та вологим методом. Суха – це переробка шляхом нагріву без доступу капельно-рідкої води. Волога – нагрів у воді, чи при доступі води (конденсату). Перша – дає чистіший віск [1].

Технологічно воскосировину поділяють на кондиції та сорти. За категоріями на: вихідну пасічну, пасічні витопки, пасічна мерва, заводська (виробнича) мерва.

Віск пасічний отримують з вихідної сировини (вирізаного сушника, воскових медових кришечок, з «будівельних рамок» тощо).

На пасіках переробляють сировину сонячними і паровими воскотопками, на пасічних воскопресах тощо. Отримують віск пасічний та витопки (чи мерву пасічну). Такий віск є найвищої якості.

Гатунок воску (I–III) прямо залежить від якості (кольору) воскосировини та технології переробки.

Хімічний склад воску доволі складний. Віск містить біля 300 сполук та елементів і складається з складних ефірів (70–75 %), вільних жирних кислот (13–15 %), насичених вуглеводнів (12–16 %). У воску виявляються ароматичні, барвні, мінеральні речовини, смоли, вода, виділення верхньощелепних залоз (склеюють воскові пластинки), котрі є не обов'язковими домішками до воску, але спричиняють певний вплив на фізико-хімічні показники [2, 4].

Віск, в порівнянні з жирами, вуглеводами та білками, в складі містить суттєво менше кисню, являє менш окислену речовину, і тому, при горінні, виділяє значно більше тепла. За деякими фізичними властивостями (пластичність, розчинність та ін.), та за фізіологією утворення, він подібний до жирів. В той же час є і відмінним. Жири містять трьохатомний спирт – гліцерин, а у воску складні ефіри утворені одноатомними спиртами.

У восковій сировині, яка переробляється на пасіках, крім воску, містяться різноманітні не воскові домішки: розчинні (мед, личинковий корм), та нерозчинні (коconi личинок, лялечок, перга). Правильне

застосування «будівельного щільника» підвищує воскову продуктивність сім'ї на 0,5–1,0 кг воску [1, 4].

У лікувальній практиці та фармацевтичній технології віск використовується з давніх часів [3]. Зараз він входить як речовина контролююча вивільнення діючих агентів, стабілізатор, згущувач, живитель шкіри тощо. Віск використовують при виробництві харчових і кондитерських виробів. Частіше у медицині, косметиці та фармацевті застосовують вибілений віск.

У більшості країн на вибілений віск розроблені стандарти.

На сьогодні Україна має ДСТУ на ряд видів восків, проте стандарту на вибілений нативний бджолиний віск для медицини, фармацевті та косметики, і технічних умов на його виробництво, ще не стандартизовано.

Серед 23 міжнародних груп найменувань харчових добавок дозволених ФАО/ВООЗ віск входить до групи глазуруючі агентів та має номер E-901.

Підготовку воску для фармацевтичного застосування, на нашу думку, потрібно проводити ступенево та комплексно.

I етап. Використовувати світлу, свіжу воскосировину із «будівельних» рамок (+0,5–1 кг додаткового воску за сезон) та забрусний віск (медові кришечки). Восковитість до 98 %, без забруднюючих домішок.

II етап. Світла сировина переробляється на сонячних воскотопках (t^0 до 100^0 C).

Витоплений віск-капанець чистий, найвищого гатунку, звільнений від нерозчинних та розчинних у воді складових.

III етап. Віск-капанець перетоплюється на «м'якій» воді, очищається від дрібнодисперсних колоїдних домішок та пігментів, внесення 5–10 % до маси природного неорганічного, дисперсного полімеру, алюмосилікату – бентоніту [5].

Суміш ретельно перемішується, витримується, фільтрується (через щільну тканину, вакуум-фільтер, фільтер під тиском, керамічні та синтетичні фільтри). Відстоюється у формах.

IV етап. Освітлення воску на сонці. Подрібнення до стружки, періодичне перемішування, зволоження, 2–3 рази перетоплювання та подрібнення. Освітлення (лише поверхневе) проходить – за 10–60 днів. Віск вибілений сплавляють.

ЛІТЕРАТУРА

1. Броварський В. Д., Лосев О. М., Головецький І. І. Бджолиний віск. Виробництво та зберігання. Київ : НУБІП, 2009. 81 с.

2. Иберсарас. Пчелиный воск и его применение в косметике и фармацевтике // Продукты пчеловодства – пища, здоровье, красота: 2-у узд. перер. и дополн. Бухарест, Апимондия, 1988. С. 149-153.
3. Пилар Мария Арройо Фернандес. Опыты, связанные с использованием некоторых продуктов пчеловодства в косметике //Продукты пчеловодства. Бухарест: Апимондия, 1988. С. 139-147.
4. П'рясківський В. М., Вербельчук С. П., Вербельчук Т. В. Теоретичні та практичні аспекти бджолиного воску // Topical issues of the development of modern science. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Publishing House “ACCENT”. Sofia, Bulgaria. 2020. Pp. 783-791. URL: <http://sci-conf.com.ua>.
5. Тенцова А. И., Алюшина М. Т. Полимеры в фармации. Москва: Медицина, 1985. 256 с.

SUMMARY

THEORETICAL ASPECTS OF NATURAL WAX PRODUCTION TECHNOLOGY FOR PHARMACY AND COSMETICS

Plaskivsky V.M., Verbelchuk T.V., Verbelchuk S.P.

Beeswax is desirable in pharmacy. Technological methods of production of bleached native wax are offered. The wax will be released from non-waxy components with preserved physician-chemical properties, crystalline structure, illuminated in the sun.

Keywords: *beeswax bleached, technology, pharmacy.*